

F.M.
DOSTOIEVSKI
Adolescentul

Traducere din limba rusă și note
de Livia Cotorcea

POLIROM
2015

Și, în sfârșit, poate că pur și simplu a vrut să-i facă o vizită Tatianeii Pavlovna și mi-a vorbit despre asta ieri, fără nici o intenție, iar eu am început să visez. A și spus-o atât de în treacăt, atât de neglijent și de calm, și asta după o întrevvedere plicticoasă, pentru că tot timpul cît m-am aflat la ea ieri, nu știu de ce, parcă nu eram eu; stăteam, murmuram ceva și nu știam ce să spun, mă-nfuriam pe mine și eram groaznic de timid, iar ea se pregătea să plece undeva, cum am aflat mai târziu, și se vedea că era bucuroasă cînd m-am pregătit de plecare. Toate aceste reflecții îmi năpădiseră mintea. În final, am hotărît să intru, să sun și, cînd deschide bucătăreasa, să întreb: „Tatiana Pavlovna e acasă?”. Dacă nu este, înseamnă că am întîlnire. Dar nu mă îndoiam, nu aveam nici o îndoială!

Am luat-o la fugă pe scări și, în fața ușii, toată spaima mi s-a risipit: „Fie, gîndeam eu, măcar de s-ar termina mai repede”. Bucătăreasa a deschis și mi-a spus flegmatic și nesuferit ca întotdeauna că Tatiana Pavlovna nu este. „Dar nu este cineva care o așteaptă pe Tatiana Pavlovna?” am vrut eu să întreb, dar n-am făcut-o. „Mai bine vād singur.” Spunîndu-i bilbiit bucătăresei că o voi aștepta, mi-am scos șuba și am deschis ușa...

Katerina Nikolaievna stătea la fereastră și „o aștepta pe Tatiana Pavlovna”.

— Ea n-a venit? m-a întrebat cumva îngrijorată și supărată imediat ce m-a văzut. Iar fața și vocea ei într-atît nu corespundeau așteptărilor mele, că am încremenit în prag.

— Cine n-a venit?

— Tatiana Pavlovna! Nu te-am rugat ieri să-i transmiți că voi fi la ea la ora trei?

— Eu... eu nici măcar n-am văzut-o.

— Chiar ai uitat?

M-am așezat ca un cîine bătut. Deci asta era: era clar ca lumina zilei, iar eu, eu mă încăpăținașem să cred...

— Eu nici nu-mi amintesc să mă fi rugat să-i transmit. Dar dumneata nici nu m-ai rugat: ai spus pur și simplu că vei fi aici la ora trei, am întreput-o eu precipitat, fără să mă uit la ea.

— Ah! strigă ea brusc, dar dacă ai uitat să-i spui, iar dumneata știai că voi fi aici, atunci de ce-ai venit?

Am ridicat capul: pe fața ei nu era nici minie, nici ironie, în expresia feței se vedea doar zîmbetul ei luminos și vesel, precum și o ștregărie anume — expresia ei de totdeauna, totuși —, o ștregărie de copil. „Vezi, te-am prins în cursă; acum ce mai spui?” — părea să-mi spună chipul ei.

Nu voiam să răspund și mi-am plecat capul din nou. Tăcerea s-a prelungit vreo jumătate de minut.

— Vii acum de la tata? m-a întrebat ea deodată.

— Vin de la Anna Andreievna, iar la prințul Nikolai Ivanovici n-am fost deloc... și dumneata știi asta, am adăugat eu pe neașteptate.

— Și ți s-a întâmplat ceva la Anna Andreievna?

— De ce, din cauză că arăt ca un nebun? Arătăm ca un nebun și pînă a ajunge la Anna Andreievna.

— Și n-ai devenit mai înțelept cît ai fost în casa ei?

— Nu. În plus, am mai aflat că dumneata te vei căsători cu baronul Bioring.

— Asta ea ți-a spus-o? se interesă ea.

— Nu, asta eu i-am transmis-o, îl auzisem pe Nașciokin anunțîndu-l pe prințul Serghei Petrovici, la care se afla în vizită.

Tot nu ridicam ochii spre ea; s-o privesc însemna să mă umplu de lumină, de bucurie, de fericire, iar eu nu voiam să fiu fericit. Pumnalul indignării s-a înfipt în inima mea și într-o clipă am luat o hotărîre uriașă. Apoi am început să vorbesc, nu-mi amintesc decît vag despre ce. Mă sufocam și balmăjeam, dar priveam curajos. Inima îmi bătea nebună. Am vorbit despre lucruri fără legătură, poate că inteligent. La început a ascultat cu zîmbetul egal și îngăduitor care nu-i părăsea niciodată chipul, dar, încet-încet, în privirea ei fixă începu să licărească mirarea și apoi teama. Zîmbetul era tot acolo, pe fața ei, dar și în zîmbetul ei apărură o cutremurare.

— Ce-i cu dumneata? am întrebat eu deodată, observînd că a tresărit.

— Mă tem de dumneata, îmi răspunse ea aproape îngrijorată.

— Și de ce nu pleci? Uite, dacă Tatiana Pavlovna nu este acum și știi că nu va veni, de ce nu te ridici și nu pleci?

— Voiam s-o aștept, dar acum... într-adevăr... Se pregătea să se scoale de pe scaun.

— Nu, nu, stai, am oprit-o eu, uite că din nou ai tresărit, dar zîmbești și cînd îți este frică... Întotdeauna zîmbești. Uite, acum zîmbești deplin...

— Dumneata delirezi?

— Da, delirez.

— Mă tem... șopti ea din nou.

— De ce?

— Că dumneata... o să începi să bați cu pumnii în pereți... zîmbi ea din nou, dar deja cu sfială.

— Nu pot îndura zîmbetul dumitale!...

Și iar am început să vorbesc. Parcă zburam. Ceva parcă mă purta. Niciodată, niciodată nu mai vorbisem așa cu ea, totdeauna fusesem timid. Și acum eram îngrozitor de timid, dar vorbeam și iar vorbeam; mi-amintesc, am început să vorbesc despre chipul ei.

— Nu mai pot îndura zîmbetul dumitale! am strigat eu. De ce, încă de la Moscova, îmi închipuiam că ești amenințătoare, mîndră, că folosești cuvinte prețioase, de salon? Da, de la Moscova: am vorbit acolo despre dumneata cu Maria Ivanovna și ne-am imaginat cum trebuie să fii... O ții minte pe Maria Ivanovna? Ai fost la ea. Cînd am venit aici, în tren, te-am visat toată noaptea. Pînă să vii, o lună întregă ți-am privit portretul din cabinetul tatălui dumitale și n-am înțeles nimic. Expresia feței dumitale este de o ștregărie copilărească și de o naivitate infinită – asta-i! Cînd veneam la dumneata, asta am admirat mereu. Știi și dumneata să privești mîndru și să ucizi dintr-o privire: mi-amintesc cum m-ai privit la tatăl dumitale, cînd ai venit de la Moscova... Te-am văzut atunci, dar, de m-ar fi întrebat cineva cum arăți, n-aș fi putut spune. Nici măcar dacă ești înaltă sau scundă. De cum te-am văzut, am orbit. Portretul nu îți seamănă deloc: dumneata nu ai ochii întunecați, ci luminoși, dar par întunecați din cauza genelor lungi. Ești împlinită, nici prea

scundă, nici prea înaltă, dar ești plină de putere, ușoară și voinică precum o fată sănătoasă de la țară. Și chipul dumitale pare de la țară, ai chipul unei frumuseți de la țară – nu te supăra, asta e bine, nu e nimic mai frumos decât o față rotundă, rumenă, luminoasă, curajoasă, zîmbitoare și... timidă! E-adevărat, timidă. Timiditatea Katerinei Nikolaievna Ahmakova! Jur, timiditate și înțelepciune! Mai mult decât înțeleaptă, ești copilăroasă! Iată cum este chipul dumitale! Am fost tot timpul uluit și tot timpul m-am întrebat: oare să fie aceeași femeie? Acum știu că ești foarte înțeleaptă, deși la început te credeam simplută. Ai o minte veselă, dar fără nici un artificiu... Și cel mai mult îmi place la dumneata zîmbetul dintotdeauna: el este raiul meu! Îmi mai place liniștea dumitale, calmul și faptul că pronunți cuvintele egal, aproape leneș și cu calm – îmi place tocmai această încetineală. Cred că, și de s-ar rupe un pod sub picioarele dumitale, nici atunci n-ai înceta să vorbești rar și măsurat... Te credeam o culme a orgoliului și a pasiunilor, iar dumneata mi-ai vorbit în aceste două luni ca de la student la student... Nu mi-am imaginat niciodată că ai așa o frunte: puțin joasă, ca la statui, dar albă și netedă ca marmura, acoperită de un păr bogat. Ți ții trupul drept, ai mersul ușor, ești de o frumusețe neobișnuită, fără nici un pic de mîndrie. Doar acum am început să cred asta, pînă acum nu mi-a venit să cred!

Ea a ascultat cu ochii larg deschiși toată această tiradă sălbatică; vedea că și eu tremur. Și-a ridicat de cîteva ori, cu un gest dulce, temător, mîna înmănușată ca să mă oprească, dar, de fiecare dată, nedumerită și înspăimîntată, o punea la loc. Uneori chiar se dădea înapoi rapid. De două-trei ori zîmbetul i-a strălucit pe față; un moment, a roșit foarte tare, dar în final s-a înfricoșat și s-a făcut palidă. Imediat ce mi-am tras sufletul puțin, a dat să întindă mîna și a spus cu voce rugătoare, dar tot lin:

— Nu trebuie să vorbești așa... nu se poate...

Deodată, s-a ridicat de la locul ei și, fără grabă, și-a luat eșarfa și manșonul de sobol.

— Pleci? am strigat eu.

— Hotărît, mă tem de dumneata... dumneata abuzezi... a spus ea rar cu durere și reproș.

— Ascultă, dar n-am să m-apuc să bat cu pumnii în pereți, îți jur.

— Dar deja ai început! nu s-a abținut ea să nu zimbească. Nici măcar nu știu dacă o să-mi dai voie să plec.

Se pare că ea se temea cu adevărat că am s-o împiedic.

— Chiar eu voi deschide ușa, poți pleca, dar să știi că am luat o hotărîre foarte importantă și, dacă vrei să-mi luminezi sufletul, întoarce-te, stai jos și ascultă numai două vorbe. Dar dacă nu vrei, poți pleca, eu însumi am să deschid ușa!

Ea m-a privit și s-a așezat la loc.

— Ce indignată ar fi plecat altă femeie, dar dumneata te-ai așezat! am strigat eu plin de încîntare.

— Niciodată nu ți-ai permis să vorbești astfel.

— Înainte eram mereu sfios. Dar și acum am intrat aici fără să știu ce-o să spun. Crezi că acum nu mi-e teamă? Mi-e teamă. Dar am luat brusc o hotărîre uriașă și am simțit că o voi putea împlini. Și imediat ce am luat această hotărîre, am și înnebunit și am spus tot ce am spus... Ascultă, iată ce voiam să te întreb: crezi că sînt un spion sau nu? Răspunde-mi, vreau să știu!

Fața i s-a înroșit brusc.

— Nu-mi răspunde încă, Katerina Nikolaievna, ascultă întîl totul și spune-mi apoi adevărul.

Rupsesem dintr-o mișcare toate zăgazurile și îmi luasem zborul cu totul.

II

— Acum două luni mă aflam aici după draperie... știi asta... iar dumneata vorbeai cu Tatiana Pavlovna despre o scrisoare. Am sărit din ascunzătoare și, furios, am început să vorbesc. Ai înțeles imediat că știu ceva... nu puteai să nu înțelegi... căutai un document important și te temei pentru

soarta lui... Așteaptă, Katerina Nikolaievna, nu spune încă nimic. Îți spun că temerile dumitale erau întemeiate, acest document există... adică a fost... l-am văzut; este scrisoarea dumitale către Andronikov, nu-i așa?

— Ai văzut scrisoarea asta? a întrebat ea cu grabă, emoționată și tulburată. Unde ai văzut-o?

— Am văzut-o... am văzut-o la Kraft... cel care s-a împușcat...

— Într-adevăr? Ai văzut-o cu ochii dumitale? Ce s-a întâmplat cu ea?

— Kraft a rupt-o.

— În prezența dumitale, ai văzut dumneata?

— În prezența mea. A rupt-o, probabil gândindu-se la propria moarte... Atunci nu știam că se va împușca...

— Așadar, e distrusă, slavă Domnului! a spus ea rar, respirînd adînc și făcîndu-și cruce.

N-am mințit-o. Adică, totuși, am mințit, pentru că scrisoarea era la mine și nu rămăsese la Kraft, dar era doar un amănunt; în ce era cu adevărat important nu mințisem, pentru că, în clipa în care mințeam, mi-am dat cuvîntul să ard scrisoarea în aceeași seară. Mă jur că, dacă aș fi avut-o atunci în buzunar, aș fi scos-o și i-aș fi dat-o; dar n-o aveam la mine, era în cameră. Dar poate că nu i-aș fi dat-o, pentru că îmi era foarte rușine să recunosc atunci că scrisoarea a fost la mine și că am păstrat-o atîta timp, așteptînd, fără să i-o restituie. Dar era totuna: oricum urma s-o ard acasă și, deci, nu era o minciună! Eram curat în clipa aceea, vă jur.

— Dar dacă e așa, am continuat eu aproape ieșit din fire, atunci spune-mi: de asta m-ai atras, m-ai alintat și m-ai primit, pentru că bănuiai că știu ceva despre document? Stai, Katerina Nikolaievna, încă un minut, nu spune nimic și dă-mi voie să termin: tot timpul cînd mergeam la dumneata, în tot acest timp, am presupus că doar de aceea mă primești bine, ca să scoți de la mine ceva despre scrisoare, să mă aduci în situația de a recunoaște... Mai stai încă o clipă: am bănuie, dar am suferit. Ipocrizia dumitale era pentru mine de nesuportat,